

tiam; quando me convertero, dabit eam. Plane dabit, quando te converteris: sed quare te non convertis? Quoniam quando me convertero, dabit. Prorsus quando te converteris, dabit: sed ipsum quando quando est? Quare non hodie est? quare non cum tu me audis? quare non cum clamas? quare non cum laudas? Clamor meus sit adjutor pro te: clamor tuus sit testis contra te. Quare non hodie? quare non modo? Cras, inquit; indulgentiam mihi Deus promisit. Cras tu tibi promittis? Aut si forte, si mihi legis de libro sancto, sicut indulgentiam tibi promissam esse converso, sic tibi promissum crastinum diem, differ et crastinum. Nonne hoc primo posuit in terrore medicinali, nonne cum te increparet hoc dixit: « Ne differas de » die in diem, subito enim veniet ira ejus? » Sed videlicet homo sapiens times ne plus habeas biduo bonæ vitæ. Si erit crastinus dies, sit et hodiernus; et biduum sit. Si enim non erit crastinus dies, hodiernus securum te inveniet: si autem erit crastinus, addetur hodierno. Tu autem cupis habere longam vitam, et non times habere malam vitam. Diu vis vivere, et male vivere. Longum malum quæris, quare non potius longum bonum? Quid autem non bonum habere vis? Sola vita erit, quæ in te mala incurrit. Qualem vestem quæras, si interrogem te, bonam respondes; qualem villam, bonam; qualem conjugem, bonam; quales filios, bonos; qualem domum, bonam; solam vitam malam. Et omnibus bonis tuis præponis vitam, et inter omnia bona tua solam vis vitam malam. Nam omnia illa, quæ bona requirebas, vestem, domum, villam, et cætera, paratus es dare pro vita tua. Si tibi quisquam dixerit: Aut da mihi omnia bona tua, aut aufero vitam tuam: paratus es omnia bona tua dare, et illam etiam malam tenere. Quare non vis ut tibi sit bona, pro qua etiam mala das omnia bona? Ecce ablata

est excusatio, adsit accusatio, ne inveniatur damnatio.

V. Exhortamur Charitatem Vestram, ut impigre et vigilanter verba Dei ministrantibus presbyteris vos audire non pigeat (10). Dominus enim Deus noster est ipsa veritas, quam auditis per quemlibet loquatur; et nemo est major in vobis, nisi qui minor fuerit. Præloquendum ergo nobis fuit ex more, et vos facite ex amore.

SERMO XXI¹.

De eo quod scriptum est in Psalmo LXIII, 11: *Jucundabitur justus in Domino.*

I. « JUCUNDABITUR justus in Domino, et sperabit in eo, » et gloriabuntur omnes recti corde². » Hoc certe voce et ore cantamus. Hæc verba Domino dixit et conscientia et lingua christiana: « Jucundabitur justus in Domino, » non in sæculo. Lux orta est justo, dicit alibi, et rectis corde jucunditas³. Quærens unde jucunditas, hic audis: « Jucundabitur justus in Domino. » Lux orta est justo, dicit alibi. Et alibi: « Delectare in Domino, et dabit tibi » petitiones cordis tui⁴. » Quid nobis indicitur? quid donatur? quid jubetur? quid datur? Ut jucundemur in Domino. Quis jucundabitur in ea re, quam non videt? An forte videmus Dominum? Hoc in promissione detinemus: nunc autem per fidem ambulamus, quandiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino; per fidem, non per speciem. Tunc ad speciem veniemus, quando implebitur quod item Joannes dicit: « Dilectissimi, filii Dei sumus, » et nondum apparuit quid erimus: scimus quia cum

¹ Alias 5 ex Sirmondianis. — ² Psal. LXIII, 11. — ³ Id. xcvi, 11. — ⁴ Id. xxxvi, 4.

» apparuerit, similes ei erimus, quando eum videbimus » sicuti est¹. » Tunc ergo magna et perfecta jucunditas, et tunc plenum gaudium, ubi jam non spes lactat, sed res nutrit². Tamen etiam nunc, antequam res ipsa veniat nobis, antequam nos ad rem ipsam veniamus, jucundemur in Domino. Neque enim parvam jucunditatem habet spes, cujus postea erit res. Et in istis temporalibus rebus, in jucunditate, non Domini, sed sæculi, nonnulli multa amant, et ad ea quæ amant, nondum pervenerunt: et tamen ardor in spe currit, rem nondum tenet. Verbi gratia, amas pecuniam; non amares, si non sperares: amas uxorem, non ductam, sed adhuc ducendam; et forte ducenda amatur, ducta odio habebitur. Quare hoc? Quia talis non apparuit ducta, qualis ab animo pingebatur ducenda. Deus autem non vilescit præsens, amatur absens. Quantumcumque enim sibi humana mens exaggeraverit bonum quod Deus est, minus agit, et valde infra est; et necesse est plus inveniatur adeptio, quam formabat cogitatio. Plus ergo amabimus cum viderimus, si potuerimus amare et antequam viderimus. Modo ergo in spe amamus. Ideo « jucundabitur, inquit, justus in Domino. » Et continuo, quia nondum videt, « et sperabit in eo. »

II. Habemus tamen primitias Spiritus, et aliunde fortasse, ei quem diligimus, propinquamus; et quod avidè manducaturi et bibitori sumus, nunc, etsi tenuiter, prælabimus atque gustamus. Unde hoc probamus? Neque enim Deus, quem jubemur diligere, in quo jubemur jucundari, aurum est, aut argentum est, aut terra est, aut cælum est, aut lux ista solis est, aut quidquid de cælo fulget, aut quidquid de terra resplendet luce perfusum. Nullum corpus est Deus, spiritus est. Ideo, inquit, qui adorant, in spiritu et veritate oportet adorare³. Non in

¹ I Joan. III, 2. — ² Florus ad 2 Cor. V. — ³ Joan. IV, 22.

loco aliquo corporis, quia non est corpus: non tanquam in monte excelso, ut per altitudinem montis putes te propinquare Deo. Excelsus quidem est Dominus, sed humilia respicit¹; excelsa autem a longe cognoscit; humilia non longe. Certe excelsus est, et utique, si excelsa a longe cognoscit, humilia longinquius debet advertere. Si ab excelsis celsitudine sua longinquus est, ut ea a longe cognoscat, quanto magis, ait aliquis, ab humilibus ejus longe celsitudo secessit? Non ita est. Excelsus est enim Deus, et humilia respicit. Quomodo ea respicit? Prope est Dominus omnibus his qui obtriverunt cor². Noli ergo quærere montem altum, unde tibi vicinior esse videaris. Si extollis te, longe secedit a te: si humilias te, inclinatur ad te. Publicanus de longe stabat, et ideo Deus illi facilius propinquabat: nec oculos levare audebat ad cælum³, et jam secum habebat qui fecerat cælum. Unde ergo jucundamur in Domino, si a nobis tam longe est Dominus? Ut non sit longe, et ut longe sit, tu facis. Ama, et propinquabit: ama, et habitabit. Dominus in proximo est, nihil solliciti fueritis⁴. Vis videre quam si amaveris tecum sit? Deus charitas est⁵. Quid longe lateque volitant phantasmata cogitationis tuæ; et dicis tibi: Putas quid est Deus? putas qualis est Deus? Quidquid finxeris, non est: quidquid cogitatione comprehenderis, non est. Si enim ipse esset, cogitatione comprehendi non posset. Sed ut aliquid gustu accipias, Deus charitas est. Dicturus es mihi, Putas quid est charitas? Charitas est qua diligimus: quid diligimus? ineffabile bonum, bonum beneficium, bonum honorum omnium creatorem. Ipse te delectet, a quo habes quidquid te delectat. Non peccatum dico: nam pec-

¹ Psal. cxxxvii, 6. — ² Id. xxxiii, 19. — ³ Luc. xviii, 13. — ⁴ Philip. iv, 5, 6. — ⁵ I Joan. iv, 8.

catum solum ab illo non habes. Excepto peccato, ab illo habes quidquid aliud habes.

III. Non ergo, quod dixi, ipse te delectet, a quo habes quidquid te delectat, peccatum intelligas, et dicas: Ecce delectat me peccatum, numquid a Deo habeo peccatum? Vide primo ne forte non te delectet peccatum, sed aliud te delectet, ubi facias peccatum. Amando ergo creaturam inordinate, contra usum honestum, contra licitum, contra ipsius Creatoris legem et voluntatem amando creaturam peccas. Non ipsum peccatum amas: sed male amando quod amas, illaquearis peccato. Escam in reti appetis, et nesciens peccato vesceris: idemque sic defendis. Si peccatum est multum bibere, quare vinum instituit Dominus? Si peccatum est aurum amare, amator sum auri, non Creatoris: Creator auri Deus est; quare creavit quod amare malum est? Sic cætera quæ amas male, in quibus est omnis luxuria, ubi committuntur multa flagitia: attende, inspice, considera, quia omnis creatura Dei bona est, et illic peccatum non est, nisi quia male uteris. Hoc ergo audi, o homo. Dicis: Quare Deus instituit quod me amare prohibet? Non ipse institueret, et non esset quod ego amarem; non institueret creaturam, quam me jubet non amare; et non esset quod amarem; et amando damnarer. Si vocem habere posset ipsa creatura, quam male amas, quia nec te amas, responderet tibi: Nolles ut faceret me Deus, ne esset quod amares; nunc ergo vide quam iniquus sis, et in ipsis verbis tuis iniquissimus deprehendaris: velles ut Deus faceret te, qui est super te, et nolles faceret aliud bonum. Quod tibi fecit Deus, bonum est: sed alia sunt magna bona, alia parva bona; alia terrestria bona, alia spiritualia bona, alia temporalia bona: omnia tamen bona, quia bonus fecit bona. Ideo quodam in loco Scripturarum divinarum dicitur: « Ordi-

» nate in me charitatem¹. » Bonum aliquid te fecit Deus, sub se fecit aliquid inferius et sub te: sub alio es, super aliud es: noli relicto superiore bono, curvare te ad inferius bonum. Rectus esto, ut lauderis: quia « laudabuntur omnes recti corde². » Unde enim peccas, nisi quia inordinate tractas res, quas in usum accepisti? Esto bene utens rebus inferioribus, et eris recte fruens bono superiore.

IV. Nunc audi, et discute ipsas agnitiones tuas: et interroga te qui tractas, et res quas tractas. Ecce si in negotio tuo argentum præponas auro, si plumbum argento, si pulverem plumbo; nonne ab omnibus sociis tuis, si forte negotiator es, dementissimus judicaberis, et ab eorum societate seduceris, dicerisque damnosus, et forte etiam toto capite sanandus? Quid aliud enim dicerent omnes socii tui, cum dixeris: Charius est argentum auro, aut melius est argentum auro? Nonne hæc clamabunt, Insane deciperis, quid pateris, quando præponis argentum auro? Et nemo tibi dicet, quid pateris, quando præponis aurum Deo? Quomodo, inquit, præpono aurum Deo? Si enim per quamdam dementiam præposuero argentum auro, ideo demens dicor, quia de duabus speciebus, quas ambas video, quas ambas intueor, quas ambas manu contrecto, præpono viliores chariori: aurum Deo quomodo præpono? aurum video, Deum non video. Nec hinc te excusabis. Quare amas argentum? quia charum est, quia charo valet. Quare plus aurum? quia charius est. Argentum charum, aurum charius: Deus ipsa charitas est.

V. Ecce aliquid dicam muneris Dei, ut citius te convincam, quomodo præponis aurum Deo; quamvis aurum videas, Deum non videas; et ideo tibi non videaris præponere, quia velit nemo præponere rem quam videt ei rei

¹ Cant. II, 4. — ² Psal. LXIII, 11.

quam non videt. Ecce aliquid dico. Quid tibi videtur? fides argentum est? aurum est? nummus est? pecus est? terra est? cœlum est? Nihil horum est, et tamen aliquid est. Non tantum aliquid est, sed magnum est aliquid. Interim non loquor de fide illa superiore, qua fidelis vocaris, accedens ad mensam Domini tui, respondens ex fide verba fidei: interim hanc submoveo paulisper. De illa fide loquar, quæ vulgo etiam fides dicitur: non quam magnam tibi imperat Deus tuus, sed quam tu exigis a servo tuo. Ipsam dico, quia et ipsam imperat tibi Dominus tuus, ne cuiquam fraudem facias, fidem serves in negotio, fidem serves uxori in lecto. Et hanc tibi fidem imperat Deus tuus. Quid est fides ista? Certe eam non vides: si non vides, quare quando tibi frangitur clamas? Clamore tuo convinco quod videas. Dicebas: Quomodo aurum Deo præpono? aurum video, Deum non video. Ecce aurum vides, fidem non vides. An quod verius est, fidem vides; sed quando exigis, vides illam; quando de te exigitur, non vis eam videre? Apertis oculis clamas: Redde fidem quam promisisti: clausis oculis clamas: Nihil tibi promisi. In utroque oculos aperi. Inique, noli fidem, sed ipsam iniquitatem perdere: quod exigis redde.

VI. Servum tuum manumittendum manu ducis in ecclesiam. Fit silentium, libellus tuus recitatur, aut fit desiderii tui prosecutio. Dicis te servum manumittere (11), quod tibi in omnibus servaverit fidem. Hoc diligis, hoc honoras, hoc donas præmio libertatis: quidquid potes facis; facis liberum, quia non potes facere sempiternum. Deus tuus clamat ad te, et in servo tuo convincit te: dicit tibi in corde tuo: Duxisti servum tuum de domo tua ad domum meam; vis eum de domo mea liberum revocare in domum tuam: tu quare male servis in domo mea? Das illi quid potes; promitto tibi quod possum: tu facis

liberum servantem tibi fidem; ego te facio sempiternum, si servaveris mihi fidem. Quid adhuc argumentaris contra me in animo tuo? Redde Domino tuo, quod laudas in servo tuo. An forte tibi tantum arrogas, ut te dignum putes, qui servum fidelem habeas, quem dicis: Comparavi; et ego non sum dignus, qui servum fidelem habeam quem creavi? Hæc tibi loquitur Dominus tuus intus, ubi non audit, nisi tu; et ipse tibi loquitur, qui vera loquitur. Quid enim hac locutione verius? Noli absurdescere. Ecce fidem amas in servo tuo; certe non vides fidem: quare illam amas in altero, et totum quod dixi in altero, et in servo quem pecunia comparasti, non tamen quem creasti? Gemina necessitudine tecum agit Dominus tuus. Et creavit te, et comparavit te. Antequam esses, inquit tibi, feci te; cum ex te sub peccato venundatus esses, redemi te. Ut manumittas servum tuum, frangis tabulas ejus (12): Deus non frangit tabulas tuas. Tabulæ tuæ Evangelium sunt; ubi est sanguis, quo comparatus es: manent, quotidie recitantur, admoneris conditionis tuæ, commemoratur tibi pretium tuum.

VII. Si tibi servus tuus, quem manumittis, fidem non exhiberet, nec se manumissione tua dignum fidem servando faceret, et eum in aliquibus in domo tua fraudibus invenires, quid clamare? Male serve, fidem mihi non servas? Nescis quia emi te? nescis quia sanguinem meum pro te numeravi? Clamas quantum potes, et cœlum invidiosis pulsas vocibus: Sanguinem meum pro te dedi, male serve. Et omnes qui audiunt; Verum dicit. Si tibi auderet respondere sic invehenti et clamanti ipse servus tuus, non erubesceres si tibi dicat: Quem rogo te, sanguinem pro me dedisti? quando me emisti, nec saltem te phlebotomasti. Sed sanguinem tuum pecuniam tuam vocas. Tantum amas pecuniam tuam, ut eam appelles san-

guinem tuum. De voce tua convincit Dominus tuus. Vocas pecuniam tuam sanguinem tuum, et ideo exigis a servo tuo empto fidem, quia pro eo dedisti, non utique sanguinem, sed nummum, vel aurum: ego quid dederim, recolis. Tabulas tuas lege, si non recolis; lege pro te mortem Salvatoris, lanceam percussoris, pretium Redemptoris. Potest et homo vivens vena, ut dixi, percussa dare sanguinem suum, et tamen vivere: plus est quod tibi dicit Dominus tuus: Non de me vivente sanguis expressus est, sanguine meo te emi; addo, morte mea te emi. Quid habes quod dicas? Redde fidem domino tuo, quam exigis a servo tuo. Vides aurum, vides et fidem: non exigeres, si non videres: non laudares, si non videres; non libertate donares, si non videres: sed aurum oculis carnis vides, fidem oculis cordis vides. Quanto meliores sunt cordis, tanto melius est quod vides oculis cordis. Tu autem huic fidei, quam tibi imperat Dominus tuus, præponis aurum, et commendatum non reddis, et dicis: Nihil mihi dedisti: aut ei cui non commendasti, dicis: Redde quod tibi commendavi. Non das quod accepisti, repetis quod non dedisti. Ecce acquire, sic tolle, et exaggera tibi lutum. Quid premis? dicendo: Da, quod non commendasti; negando quod commendatum accepisti. Tolle, collige lucra damnosa: ecce arcam implesti, multum aurum acquisisti; arcam cordis discute, fidem perdidisti.

VIII. Redi ergo, si sensit aliiquid, si erubuisti, si quod pravum et curvum fuerat correxisti, redi, delectare in Domino, jucundare in Domino. Jucundare in iis quæ jussit Dominus, ut jucunderis in Domino. Jucundare in fide, jucundare in spe, jucundare in charitate, jucundare in misericordia, jucundare in hospitalitate, jucundare in castitate. Hæc omnia bona sunt, thesauri

interioris hominis; gemmæ, non arcæ tuæ, sed conscientiæ tuæ. His ama dives esse, quas divitias nec naufragio possis amittere; unde si nudus exieris, plenus eris. Sic enim exis et rectus corde, ut lauderis, non reprehendens Dominum tuum, si quid tibi acciderit in hoc sæculo, et laudans flagellum Patris, cujus expectas hæreditatem. Fuge sub manu emendantis. Non te avertas a disciplina, quia ille qui emendat te, errare non potest. Novit quid tecum faciat qui te fecit. An forte tam imperitum putas artificem tuum, ut sciret facere te, et obliviscatur quid tecum faciat? Antequam esses, de te cogitavit: nam nisi de te cogitasset, nunquam esses. Ergo de te cogitavit antequam esses, ut esses; et jam te existentem, manentem, viventem, sibi servientem contemnet, teque despiciet? Despexit, inquis: jam oravi, non me audivit. Quid si hoc petebas, quod malo tuo accepisses, si accepisses? Ploravi ante illum, et non mihi dedit. O puer insensate, in quo plorasti? ut acciperes felicitatem carnalem, felicitatem temporalem, felicitatem terrenam. Quid si ista felicitas, quam exoptabas et petebas, et pro qua plorabas, præcipitaret te? Jamdudum loquebar de servo tuo, nunc similitudinem accipe de filio tuo. Plorat ante te filius tuus parvus, ut eum leves in equum tuum: numquid audis? numquid exaudis? Durus es, an potius misericors? Quid est, dic mihi, quo consilio facis? Certe hoc consilium est charitatis, quis dubitet? Cui grandi servas totam domum, parvulum plorantem non levas in equum. Omnia quæ habes, et domum et quidquid in domo, et agrum et quidquid in agro, illi servas; et tamen in equum non levas parvulum plorantem. Ploret quantum vult, tota die ploret: non exaudis, et misericordia non exaudis, et si exaudires, crudelis esses. Vide ergo, cogita hoc¹ tibi fa-

¹ Forte an hoc.